

Историска грађа

I

НЕКОЛИКА ПИСМА ЛУКЕ ВУКАЛОВИЋА

У Државном архиву у Задру налази се велика историска грађа без које је немогуће писати историју Црне Горе. Сад се сав тај богати и за нас драгоцен материјал систематски исписује и по годинама и датумима сређује. У почетку самога рада стајало нам је на расположењу знање и архивско искуство професора Београдског универзитета др Петра Колендића.

Сем архивске грађе о Црној Гори, у Државном архиву у Задру има велики историски материјал и о Босни и Херцеговини који би такође требало систематски преписивати и хронолошки сређивати.

Овдје саопштавамо неколико писама познатог војводе Луке Вукаловића.

Д-р Ј. Миловић

Задар,
9-XI-1948

Л. Вукаловић П. Водопићу

Господину Перу Водопићу мјестном Главару
у Конавље.

Познато вам је да се ја са овим народом против насилија и неправде турчина крваво борим, и да само за земаљско законито право задобити, како би народ како на граници тако и у земљи својој мирно живити могао, толико крвавог труда полагамо; зато се само у толико више чудити мораи, да се од вас, кои сте под једном законито уредном државом, толико самовољства и насилија чини ваш Кулисте уби Лака Радовића, без да се такво насилије законито казни, и оштечени имире; ваши који држе у Бјелотињи земље, сечу ондје дрва, косу сено и пасу пашу, баш тако као да та земља од када је турчин из ње протеран, никаквог господара нема, већ да је ваша дедовина, па не само то, већ су се ваши и у крађу упустили, тако покрадоше ваши, Иво Балица, Вуко Поцолича у Мато Белица синови, кртољу капетана крушевачког Симо Радовића; такво насилије и самовластије

трпити се више не може, сато се на вас као мјестног главара обрачам и посивам вас са свим осталим вашим, ако мислите као сусједници и комшије с нама у миру живити, да сваки они који у Бјелотињи земље држе, све оно што је турчину предавати мора, и што за толике године већ ником ништа даво није, нами сада плачати мора, ја вас на крушевачког капетана Симо Радовича упућујем да се с њиме поради тога изравнате, и њему учињену штету накнадите; а Кулишта ја од моје стране позивам да се намири и измири са Лако Радовича, јер иначе нек се не потужи ако га што стигне.

Ја се надам да ћете ви овом моме пријатељском позиву добровољно слѣдовати, и да ћете као што нам као комшијама ваља, с нама се измирити и у будуће у братској слози и миру с нама живити; ако ли пак нектедете с добрим, ја ви онда сва слѣдства, која ваше самовластије проузрокује, сами себи напишете.

Зубце. 24 Октобера (1)861.

Лука Вукаловић
Воивода

Споља: »Господину Перу Водопичу мјестном главару у Конавље«.

[Zadar, Državni arhiv 458 (b. VIIa. c. X. 1. 1861)]

1

Л. Вукаловић П. Решетару

Господину Решетару Окружном Капетану

у Дубровнику.

Почитајем! Господине!

Познато вам је да је ови народ херцеговачки, не могавши више, јад и неправду ову сносити, с којом га мучитељ његов, безбожни турчин, од дана до дана само више гони, изнова рат замето, и наумио, себе упропастити или се једанпут ослободити; многи је народ на нашу границу прибјегао и као свагда христуљубиво примљен, за које вам ја моју особиту благодарност изражујем. Исто тако познато ће вам бити, да кад се два непријатеља и крвника заваде, да се непрестано домишљају и труде, како би један другом више додијати и шкодити могло, и да сва средства употребљују, да један другом сваки иоле важни сојуз прикину, тако сам и ја са војском мојом пут од Дубровника па до Требиња тако пресекао, да непријатељу моме од стране Дубровника ни најмања ствар приспјети не може, нити ћу ја допустити, док су међу нама и турцима овакова одношенија; а што се ваше потребе из Херцеговине тиче, то можеду трговци ваши у свако доба амо доходити и све што за потребито находе, преко границе носити и гонити, но одунуд за даље од мене и

преко моје границе ништа пролазити не може, изузимајући онакових књига, који под цесарско аустриском печатом званично одлазе и долазе, кад се мени прикажу.

Надам се да вас овакова придострожност и строгост, која је у ратном доба код сваког изображеног света употребита, неће ни од мене и војинства мога изненадити.

а особитим почитанијем

На Субзи 6 Новембера (1)861

Лука Вукаловић

(М. п.; на печату стоји: »Л. В.«)

[Zadar, Državni arhiv 458 (b. VIIa. c. X 1.186!) „pr. li 10 Nov. 1861. 815“]
1 р.

Л. Вукаловић П. Решетару

Многоуважене Господине!

Примио сам ваш сјет, с' којим ми освједочавате топло ваше пријатељство; но, многоуважени Господине, да ви знате, као што ја знам, како Турци интригирају, не бисте ме, као вашег пријатеља, без чиста конта у Мостар слали.

Ја, одкако сам се цару покорио, ријеч и вјеру, пред вама, дао, да ћу све моје силе употребит на корист мог народа и свијетлог Султана, радио сам и радим да циљу мог задатка доспјем. Турци, напротив, све су изврнули: плату пандурима не дају, хране у први мах дали су нешто мало, пак потла ни мало; Михајла Спајћа, преко уговора и воље народа, за војводу хоће да поставе; Крушевичане, а и неке Зубчане мите, да немир у народ сију.

Амнестију одвећ мало поштују: ономадне су избили једног пастира зубачког, убили на мртац сина попа Бјелетића из Рудина и Филиппа Мандића из Гацка.

Дакле видите, Господине, тко даје повода немиру ми или Турци? Наш народ, видећи турско извртање а особито убиства, веома се почео мутити.

Са особитим поштовањем искрено вас поздрављам

Ваш срдечни пријатељ

Лука Вукаловић

Војвода

У Зубцима 23/I. 1863.

На полеђини: Многоуваженому Господину
Госп. Павлу от Решетару, Капетану
окожном у Дубровнику.

(М. п.; на печату стоји: »Л. В.«)

[Zadar, Državni arhiv 474 (b. Va. c. X. 1.1863) „pr. li 9 Febr. 863. 69“]
1 р.

Л. Вукаловић Л. Мамули

Ваша Екселенца!

Желећи становито мир утврдити, а знајићи да ови нишће осим Цариграда имати не можемо, а притом знамо да без нашег посредства ништа нам мир не би важио, зато молимо и г. о-симо од ваше владе прво: да, како наша депутација у Цариград оде, тако да се здраво натраг врати, друго просимо ваше покровителство у Херцеговини и заштиту у Цариграду, треће желимо знати хоће ли нас порта у Цариграду примити и о миру с' нама тратати?

Има три-четири дана од како су све Војводе и сви главари херцеговачки к' мени у Суторину дошли, да одаберу и у Цариград пошаљу оне људе, који су за тај посао најбољи још нам само треба да нам ове три горњи речене тачке одобрене и при-мљене буду пак онда да се одма иде. А што се тиче особе која ће у Цариград ићи?; молим да и ви ваше мјеније дате; ако видите да без мене не може бити, ја ћу вашу владу и вас послушати.

Наша пак искања од порте бит' ће она која су поштена и користна по нашу владу и наш народ; а опомену о нашем захтјевању послат' ћу вама до неколико дана, да је ви видите, и, ако је право, одобрите.

Очекивајући скори и повољни одговор, јесам ваше Екселенце ко услугама готовјејши

1/13 / Јулија 1863

У Суторини,

слуга

Лука Вукаловић

Војвода

(М. п.; на печату стоји: »Л. В.«)

Његовом Превосходителству Господину

Госп. Барону Лазару от Мамуле Ц. К. Гувернатуру Далма-тинском у Задру.

[Zadar, Državni arhiv 474 (b. Va. c. X 1. 1863)]